

Telefon št. 30-40

VOJNI INVALID

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna štev. 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo — Uredništvo in upravnštvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica. Telefon štev. 30-40.

Srečno in veselo Novo leto voščita vsem članom, članicam, čitateljem in prijateljem našega lista

Oblastni odbor Udruženja vojnih invalidov v Ljubljani
Invalidska zadruga Vzajemna pomoč v Ljubljani

Tovarišem in tovarišicam pravoslavne vere želimo vesel Božič in srečno Novo leto!

Ivan Vuk:

Slovo Starega in pozdrav Novega leta

(V dvorani tema. Zastor se dvigne. Reflektor blede-motno razsvetljuje zgrbano, staro postavo starčka, ki stoji na odru kakor bi odhajal. Na njem se sveti leto 1936.

Udarcji zvona-ure bijejo polnoči. Vsak udarec je preračunjen tako, da je 12. udarec takrat, ko recitator izgovori besede: »...je gostoval.«

Recitator je za kulisami, govori s skrivnostnim naglasom kakor bi govoril iz daljave.)

Starček — STARO LETO — ves izžet, trispetdesetih šest dni, noči je doživel, blagoslovljen in proklet, ves oslabljen, ves pohabljen

pada zdajci v večni nič, da zamenja ga fantič, mlad, močan, nade poln... Kdo za starcem bi solzil? Kdo za starcem tugoval? Kdo za starcem žaloval? — Mnogo zmede, mnogo bede

v dni njegove je rosilo, sreče, sonca malo bilo — nič, prav nič nam ni ga žal. Samo naj s seboj pobere vse težave, bedo, zmede, ki bogato jih sejali v dnevih trispetdesetih, ko pri nas je gostoval.

(Zadnji udarec ure.)

(Vse ugasne. Starec izgine. Zasliši se prijetna godba, ki tiho nekje v daljavi igra, prihajajoč bližje. Igra ves čas, do konca ter spremlja ves prizor in recitacijo.

Na oder stopi mladenič, golorok, mladosten. Na njem blišči leto 1937.

Glas od daleč):

Glej, mladenič — NOVO LETO, z upi mnogimi prožeto, mlado, bodro, vse junaško k nam prihaja, nove dneve nam oznanja, govoreči in želeči nas pozdravlja:

(Novo leto govori):

Srečo vsem s srca želim, želje rad vse izpolnim, če med vami bratstvo, srčnost in ljubezen bo cvetela, a sovražstvo, mrzkost več ne bo uspela. Sonce naj vami sreče sije, pesmi sladke melodije, dušo, srce vami blaže, misli vaše naj bistre, da Človeka vsi dostojni boste vedno v medsebojni strpnosti, ljubezni, bratstvu vsepovsod si pomagali — pa bo sreča res sijala, zadovoljnost vas obdala, želje vse se izpolnile. Držite se tega vsi! To vam iz srca želi NOVO LETO tisočdevetstosedemtrideseto.

(Zastor pade.)

Novo leto

Osemnajst let po vojni je za nami, zopet smo starejši v izkušnjah, toda za nas se je prav malo izpremenilo. Življenje je težko zlasti za tistega, ki mora fizično in materialno trpeti posledice vojne. Dolga vojna leta je bilo treba prenašati telesne muke na frontah, a invalidom so ostale tudi še po vojni. Mnoge je telesna muka in beda potrla, da so osi- veli, se postarali in postali vojni veterani. — Vrste so se razredčile, ker so jih veliko te posledice položile v grob. Kakšen razloček je od leta 1914 do danes? Vrste zdravih, krepkih mož so danes peščice pohabljenih in starih bolnikov. Vojna tragedija gre polagoma h koncu. Može, ki so toliko napravili in žrtvovali za osvoboditev naroda, so danes najbolj pozabljeni. Ravno tako njihovi družinski člani. In kolikor bolj se oddaljujemo od vojne, tem slabše je.

Stopamo v devetnajsto povojno leto z novimi željami in upi. Obeta se nam, da bo boljše. Ravno v zadnjem času so bile podane razveseljive izjave, ki sta jih dala ob raznih prilikah gospod predsednik vlade in g. minister socialne politike in narodnega zdravja.

Pripravlja se popolnoma nov, boljši in socialnejši invalidski zakon.

Torej tudi nam vojnim žrtvam se kaže po dolgi dobi lepša bodočnost. Da bi se le čim prej uresničila!

Morda pa nam vendar leto 1937 prinese nekaj zaželenega. Saj smo vendar že dosti izmučeni, ker smo prestali toliko med vojno, po vojni pa nič dosti boljšega.

Precej prepozno, toda še vedno se da popraviti. Vse drugo je šlo pred nami, čeprav bi morali biti mi prvi, ki bi morali doseči svoje pravice v osvobodjeni Jugoslaviji.

Naj jih dosežemo v letu 1937, ki je že devetnajsto po vojni!

Zamenjava članskih knjižic in statistika

Kljub večkratnim pozivom je še mnogo starih članskih knjižic v rokah članov. Gotovo, da se članstvo ne odzove, ker tudi nekateri Krajevni odbori prepočasno zbirajo in članstvo premalo pozivajo. Ako se člani najlažje zbere ob priliki občinskih zborov, naj jih čimprej skličejo. Približno 20 Krajevnih odborov se še ni prav nič odzvalo s knjižicami. Člani, ki čitate ta naš opomin, pridite sami k svojim organizacijam s članskimi knjižicami in vsemi dokumenti. Privedite tudi neorganizirane, ker sedaj mora biti vsak član, ako hočete, da bomo dobili obetani nam boljši in popolnoma novi invalidski zakon. Ni treba čakati nobenega poziva, kar čimprej prinesite stare članske knjižice. Krajevni odbori pa naj pospešijo zbiranje in pošljejo knjižice takoj Oblastnemu odboru, čeprav ne vse naenkrat. — Ko bodo Krajevni odbori dobili od Oblastnega odbora nove članske knjižice, bodo istim priložene tudi nove popisnice, da jih bodo potem izpolnili. Najbolje je, če bi se že na občinskih zborih razdelile članom nove članske knjižice.

Jasna beseda

Finančni minister je v svojem eksponatu podal Narodni skupščini državni budžet za leto 1937/38 in rekel, da je v naši državi, pod pritiskom odredb Invalidskega zakona iz l. 1929 nekoliko več kakor 16.000 vojnih invalidov.

To je prvič, kar obstojajo vojne žrtve, da je minister odkrito povedal, kako je z vojnimi žrtvami. Na invalidske podpore se v naši državi izdaja vsega samo 103 milijone 490 tisoč 835 dinarjev. Ni hotel še dalje skrivati in tajiti pred javnostjo, kakor so to delali prej, da so za pokojnine in invalidske podpore izdajali 1 milijardo 100 milijonov 738 tisoč in 432 dinarjev. Pod to trditvijo je bila vsa javnost v nedoumevanju in si celo predstavljala, da se vsaj polovica te milijarde izdaja za invalidske podpore. Finančni minister pa je zdaj točno povedal: za invalidske podpore se izdaja samo 103 milijone 490 tisoč in 835 dinarjev.

Politični režim, ki je svoječasno začel tako nesrečno svoje delovanje, da je v prvi vrsti hotel izbrisati tiste, ki so v resnici in s svojim življenjem ustvarjali to državo in so radi nje onespobljani, je pač moral svoje grehe kupičiti vse višje in višje. Drugo mu ni kazalo. Tako

je nastal tisti fatalni invalidski zakon iz leta 1929, da bi jivnosti prikriji, kako je z vojnimi žrtvami. Še tega niso hoteli povedati, koliko teh vojnih žrtev po njihovem naziranju sploh še je in koliko dinarjev prejema mesečno.

Po pravici bi jim lahko postavili to vprašanje: Zakaj ste baš z vso strogostjo planili na vojne žrtve. Kaj tako strašnega so zakrivali državi, da ste jih tako kaznovali? — Na ta vprašanja zaenkrat še ne odgovarjamo, ali čez nekaj časa, to obljublamo, ta dan ni daleč, pa bomo povedali, zakaj ste tako krvniško zadeli vojne žrtve. Polnih 7 let so strašno trpele vojne žrtve in še trpijo pod udarci tega nesocialnega invalidskega zakona iz leta 1929. In ta zakon je po 7 letih pokazal rezultate: 16.000 vojnih invalidov je ostalo od pol milijona hrabrih bojnih junakov, ki so ostali nesposobni in so v breme državi in družbi. Samo 16.000.

Strašno.

In zato zahtevamo:

1. Da se čim prej ukine Invalidski zakon iz leta 1929.

2. Da se čimprej uzakoni sodobni in pravični Invalidski zakon.

Takozvani Invalidski zakon iz l. 1929

Z ogorčenjem izgovarjajo vojne žrtve to ime, ki je ime kakor ime rablja. Ta Invalidski zakon iz leta 1929, kakor posnemamo iz pisanja »Ratnega Invalida«, ja zadal strašen udarec vojnim žrtvam Jugoslavije. Vse do danes niso smele vojne žrtve glasno in odločno spregovoriti. Danes lahko govorijo, ker je minister socialne politike, naš invalidski minister Dragiša Cvetković jasno in z vso ogorčenostjo to sam povedal. 163.000 družin je zgubilo s tem zakonom svoje krvavo zaslužene pravice in priznanje. V tistih letih, v katerih se je vladalo tako nesocialno, samo zase, je bilo, kakor bi se reklo: Za vse drugo se moramo brigati, samo vojne žrtve nam nič mar. Bile so — in ni jih več. Tisti bolni in pohabljeni, roditelji brez sinov, to je samo ostanek bivšega in se ne izplača o tem misliti.

Vlada, v kateri je Dragiša Cvetković minister socialne politike, je takoj videla sramoto in tragedijo, v kateri žive po vsej državi pohabljeni in padli tvorci države Jugoslavije in radi take krivice in nepravčnosti trpe. In zato se je odločila, da mora tako zvani Invalidski zakon iz leta 1929 izginiti in vojne žrtve morajo biti pripoznane po načelu: Pravica in ljubezen!

20.000 družin naših invalidov in padlih bojevnikov je že z novo uredbo zopet dobilo svoje, krivično odvzete pravice. Obenem pa je bilo s to uredbo izrečeno, da to ni tisto, kar zaslužijo naše vojne žrtve. V Nišu je dal minister socialne politike besedo, kakor omenjamo v enem današnjih člankov, krepko besedo, katere obvezuje vso državo in današnjo vladu, da se izvrši in da bodo vojne žrtve nagrajene kakor so zaslužile.

Invalidski minister je rekel v Nišu, v tem izrazitem invalidskem centru, da je današnja vlada trdo odločena, da ukine invalidsko vprašanje, to je, da ga enkrat za vselej vzame z dnevnega reda. In ko je na banketu v Nišu odgovarjal na zdravico predsednika Središ. odbora Udruženja vojnih invalidov, Božka Nedića, je minister izjavil, da dobe vojne žrtve končni invalidski zakon vsaj že l. 1937. A dotedaj pa bo sedanja vlada z raznimi drugimi rečmi delala vse, kar je nujno in potrebno.

V Vranju, ko je govoril minister o invalidskem vprašanju, je tudi rekel:

»Vmes je tudi vprašanje invalidskega zakona. In to vprašanje je v tem: Ali je za kralja in za domovino zaslužen samo tisti invalid ali padli bojevnik, ki ne plačuje neposrednega davka nad 120 Din?«

In je rekel še te-le besede:

»Topovska krogla ali krogla iz puške, ni vprašala našega bojevnika, preden ga je zadela: Ali plačuješ davek pod 120 ali nad 120 Din. Ona ga je zadela, ne da bi se o tem prej informirala.«

Moralno in vidno priznanje vojne žrtve in gmotna nagrada, pa četudi najskromnejša, ker ni več mogoče, da bi se vrnilo ugaslo življenje, zacelile rane in povrnilo udi, se mora vsaj v prvi 20. letnici osvoboditve in združenja Srbov, Hrvatov in Slovencev v Jugoslavijo, dati vojnim žrtvam, ne glede na to, ali je kdo bogat ali je siromak. Za ti dve strani vprašanje davka ne sme in ne more igrati nobene vloge. Pri tem pa se mora dati tisti vojni žrtvi, kateri invalidnina ne bi zadostovala niti za najskromnejše dostojno življenje, za domovino in za vsakega državljana zaslužnega tvorca in žrtvovalca življenja, iz raznih socialnih pomoči to, kar neobhodno potrebuje.

Te besede invalidskega ministra, izrečene v Vranju nam govorijo, na kakšni podlagi bo narejen novi, končni invalidski zakon.

Naš pogled je pogled vernika v te načrte in izjave in čakamo!

Invalidski zakon iz leta 1929 naj izgine

Krivice, ki so se zgodile vojnim žrtvam, ki jih je naredil in prizadel Invalidski zakon iz leta 1929, so vnebovpijoče. Vse, kar je dal Invalidski zakon iz leta 1929, vse to je tako rekoč vzel in še položaj vojnih žrtv poslabšal. Kako so si domišljali gospodarje, ki so takrat uzakonili tisti Invalidski zakon leta 1929, ne samo o socialnih momentih, temveč tudi o kultu narodoljubnosti, je nemogoče ob razložiti. Bili so to gospodarje, ki jim domovina in žrtve, ki so trpele za domovino, niso nič mar, in so pod goljufivo parolo štedenja reducirali vojne žrtve, a prištedili niso vkljub temu ničesar, državne finance so vkljub temu bile žalostne, davkov tudi niso znižali, temveč

jih je ljudstvo moralo plačevati iste, kakor pred Invalidskim zakonom iz leta 1929, če ne še večje.

Da to ni samo govorjenje in pisanje in obdolžitve, je dokaz že v tem, da sedanjí minister socialne politike in narodnega zdravja, Dragiša Cvetković ob raznih prilikah omenja.

Pri otvoritvi Invalidskega doma v Nišu je rekel sledeče:

»Sam sem se prepričal, kako je Invalidski zakon iz leta 1929 krivičen, kako je žalil zaslužene vojne žrtve naše države, in da je sporazumno s kraljevsko vlado odločeno, da se ta zakon že v teku prihodnjega leta nadomesti z novim, bolj pravičnim zakonom.«

Torej zakon, ki je vojnim žrtvam prinesel in zadal leta in leta toliko škode, toliko trpljenja, toliko razočaranja, toliko krivic, toliko grobosti in ponižanja, bo zavržen. Vržen bo v zunanjo temo in pozabljen, kjer je škripanje z zobmi, da rabim ta izraz, ker drugega ne zasluži. Minister sam omenja, da bo ostal od tega zakona samo nekaj grd spomin, madaž na periodo oblastnikov in oblasti sitih in zlobnih ljudi, ki so vrgli z zvišenege piedestala narodnih svetinj patriotizem in bojno požrtvovalnost našega ljudstva in ga valjali v brozgi licemerstva, grobosti in ničevnosti. »Greh blodnih sinov bo maščevan«, je rekel invalidski minister.

Ena iz velikih nalog, ki si jo je stavila vlada, v kateri je minister socialne politike in narodnega zdravja, naš prvi invalidski minister Dragiša Cvetković, tako piše beograjski »Ratni invalid«, je likvidacija invalidskega zakona iz leta 1929. — Vojne žrtve, ki so za časa avtoritativnih režimov bile brezpravne in

preganjane, bodo kmalu dobile svojo pravo, resnično zaščito. Nikdo več ne bo mogel ovirati in preprečiti pravične zahteve in prošnje vojnih žrtv. Mi bomo prav kmalu v položaju, da bomo lahko še bolj odkrito in glasno povedali vse tisto, kar nas je tako dolgo dušilo in nas oviralo, da smo morali svoj ponos skrivati. Vojne žrtve ne bodo več brezpravna čreda in socialni reveži, plen brezvestnih vojnih magnatov in mešetarjev, temveč, kar so bile že od nekdaj na svetu, ponos svoje domovine in svojega ljudstva!

Govor ministra socialne politike v Nišu je kakor žareči meteor, ki je zasvetil in osvetlil temo razmer, ki so bile dosedaj v Jugoslaviji. Minister smatra za sluge vojnih žrtv tako, kakor jih smatra ves svet v ostalih kulturnih državah in kakor to gledamo mi, invalidi v naši državi in kakor to gleda vsak državlján, komur je blagor in korist države sveta reč. V Nišu je govoril najprej človek, potem patriot in končno državnik in politik.

Lahko se zgodi, da jutri že ne bo več ministra socialne politike Dragiša Cvetkovića. To našega stališča ne bo spremenilo, mi zato ne bomo zmanjšali svojih zahtev, naše priznanje zato ne bo nič manjše. Njegovo ministirovanje, kronano z niškim govorom, je najlepša luč, ki smo jo do zdaj videli in čutili na tako zamračenem jugoslovenskem nebu. Potrebno je bilo, da eden duševni in socialni državnik pogleda s pravim pogledom in izreče pravo besedo, kakor so besede, ki jih je izrekel kot vojni invalid: **»Vaš zakon je za nič, krivičen je, ukinil ga bom čim prej.«**

In h koncu rečemo samo to:

»Človek je spregovoril, zdaj čakamo, kaj bo naredil državnik in politik.«

Naše gibanje

Občni zbori se vrše:

Dne 6. januarja 1937:
v Celju ob 9. uri v Narodnem domu.

Dne 10. januarja 1937:
v Novem mestu ob pol 10. uri v občinski dvorani na Glavnem trgu;
v Selcah nad Škofjo Loko ob 11. uri v Krekovem domu.

Dne 2. februarja 1937:
v Moravčah po 10. maši v Osnovni šoli;
na Vrhniki ob pol 3. uri popoldne v gostilni Jurca.

Dne 19. marca 1937:
v Logatcu (čas in kraj bo prihodnjič javljen).

Člani in članice, pridite polnoštevilno in pripeljite seboj vse neorganizirane.

Že zadnjič smo opozarjali, da naj bi Krajevni odbori sklicali in javili občne zборе čim prej. Kljub temu pa bo skoro cel januar brez občnih zborov, nazadnje pa jih bo preveč na en dan, tako da niti ne bo delegatov.

Ako morete javiti z vabili članstvu, izrabite še čas v januarju.

Novo mesto, občni zbor. Spoštovani člani in članice naše krajevne organizacije! Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov v Novem mestu vam je že v zadnji številki »Vojnega invalida« dal navodila in pojasnila glede obdržanja našega občnega zbora, ki naj bo enodušna javna manifestacija za naše pravice in to ne v obliki protestov in groženj napram današnji kraljevski vladi, ki nam je vsestransko naklonjena, kar jasno odseva iz nedvoumno podanih izjav samega predsednika kr. vlade, g. dr. Milana Stojadinovića, še bolj pa iz sočutnih, plemenitih, prevažnih izjav našega g. ministra socialne politike in narodnega zdravja, Dragiša Cvetkovića, ki se v svoji očetovski brigi za nas vojne žrtve v zadnjem času tudi sam najraje imenuje minister »invalidov«, ampak naj bo manifestacija v obliki prošenj in pojasnil, da se v bodočem in končno veljavnem, pravičnem invalidskem zakonu ne prezre kaj važnega na škodo vojnih žrtv. — Ta naš občni zbor mora biti tudi manifestacija v znak hvaležnosti kr. vladi, ki uvideva naš skrajno težak položaj in javno priznava, da se domovina za naše junaške čine kot glavnim tvorcem naše države, — naše lepe, bogate in prostrane domovine Jugoslavije, — še z daleka ni oddolžila. Že

sama zavest takega zasluženega priznanja, nam daje veliko uteho za naše prestano gorje, še večjo uteho pa bomo dobili s socialno-pravičnim, duhu časa ter našim zaslugam in žrtvam odgovarjajočim, popolnoma novim invalidskim zakonom. — Na našo prošnjo z dne 17. novembra 1936, št. 422/36 nam je predsedstvo mestne občine Novo mesto z rešenjem z dne 18. novembra 1936, O. Nr. 4194 dovolilo brezplačno uporabo občinske dvorane za obdržanje redne letne skupščine dne 10. januarja 1937, ki se prične ob pol 10. uri, in nam je k temu še zagotovila, da bo dvorana primerno zakurjena, da vojne žrtve v slučaju večjega mraza ne bomo zmrzovali. Zato je polnoštevilna udeležba na občnem zboru naša stanovska dolžnost. Od 8. ure dalje se bo istega dne v isti dvorani pobirala tudi članarina in naročnina za naš list »Vojni invalid« za leto 1937, v ostalem pa si prečitajte naša navodila in poziv glede svojih dolžnosti do organizacije — vaše velike zaščitnice, objavljene v zadnji številki »Vojnega invalida«. Kdor ne pride brez upravičenega vzroka na naš občni zbor in ne napravi ta dan svoje popolne dolžnosti do svoje organizacije, ni naš prijatelj; zato ga tudi mi v borbi za naše pravice ne bomo podpirali. Milo za drago! — Prinesite seboj tudi železniške legitimacije radi podaljšanja. Komur pa je iztekla in si želi nabaviti novo, mora položiti pri nas 10 Din in novo sliko. — Držite se v vsakem pogledu točno reda, ker nam s tem olajšate polovico dela. Kjer je red, je tudi napredek, ne pozabite tega. Poznejše predlaganje železniških legitimacij bomo odklonili.

Na občni zbor pride tudi govornik — tovariš delegat iz Ljubljane, ki nam bo povedal marsikaj lepega in novega.

Dnevni red občnega zbora:

1. Pozdrav in nagovor ter kratko poročilo predsednika Krajevnega odbora o delovanju naše organizacije v pretečenem letu;

2. detaljno poročilo tajnika o delu v organizaciji z dodatkom nekaj koristnih nasvetov za vojne žrtve, razni predlogi za izboljšanje invalidske zakonodaje in sprejem tozadevne resolucije;

3. poročilo blagajnika o gibanju dohodkov in izdatkov v letu 1936;

4. govor in poročilo delegata oblastnega odbora iz Ljubljane;

5. eventuelno najavljeni govori navzočih zastopnikov;

6. poročilo in predlog nadzornega odbora o razrešnici upravnemu odboru za njegovo delovanje v minulem letu;

7. volitev novega odbora ter delegata in namestnika za Oblastni odbor (Upravnega in nadzornega);

8. sklepanje in sprejem spremembe naših pravil po navodilih in predlogu delegata Oblastnega odbora;

9. slučajnosti. Pri tej točki lahko iznese vsak svoje želje, predloge in zahteve in zahteva razna pojasnila;

10. zahvala predsednika Krajevnega odbora na udeležbi in razhod.

Ko se poslavljamo od leta 1936, ki je po zaslugi kr. vlade in po naporih naše vsedrjavne invalidske organizacije prineslo tudi okrog 20.000 vojnim žrtvam v državi izgubljene pravice, smatramo za svojo dolžnost, da izrečemo vsem, ki so k temu pripomogli, svojo najtoplejšo zahvalo.

V čutu dolžne hvaležnosti se priporočamo vse vojne žrtve še naprej naklonjenosti kr. vlade, zlasti pa še našemu krušnemu očetu in velikemu prijatelju vojnih žrtv, g. ministru Dragiši Cvetkoviću, kakor tudi podpori Središnjega in Oblastnega odbora in ne v zadnji vrsti našim občinam, ki so nas v borbi za naše pravice izdatno in s sočutjem podpirale in želimo vsem srečno, blagoslova polno novo leto 1937. Isto želimo tudi našemu lepo pomnoženemu članstvu, vsem vojnim invalidom, vojnim vdovam in sirotam našega okoliša. Daj Bog, da bi nam leto 1937 prineslo obilo sadu in popolno zadovoljstvo nesrečnih vojnih žrtv. V tej nadi se najdemo polnoštevilno na občnem zboru.

Dopis iz Novega mesta. Krajevni odbor piše: Ginjeni nad vašim laskavim in odkritim priznanjem za naše vestno, požrtvovalno in nesebično delo v korist našega članstva in v prosep naše vsedrjavne organizacije, ki ste ga izrazili in dokazali z javno objavo v zadnji številki »Vojnega invalida« ter s pravimi tovariškimi besedami in plemenitim dejanjem pod št. 2520 z dne 5. decembra 1936, se vam Krajevni odbor Udruženja vojnih invalidov v Novem mestu s predsednikom Lukmanom Mihaelom na čelu, zlasti pa še tajnik Jurak Josip, ki se zaveda, da dela s tem po čutu in narekovanju svoje vesti le dobro delo in svojo dolžnost v prid nesrečnih, vsakovrstne pomoči potrebnih vojnih žrtv, v kolikor mu to dopušča njegovo rahlo zdravje kot težkemu invalidu, ob tej priliki najtopleje zahvaljujeta.

Vaše tovariško — ne zanimamo — zaslužen priznanje nam daje novo moč in vzpodbudo za nadaljnje uspešno delo v prid našega članstva kakor tudi v prid naše močne vsedrjavne invalidske organizacije, dokler se v polni meri ne izpolnijo naše želje in upravičene zahteve. Vsi za enega, eden za vse!

Krajevni odbor na Vrhniki ima svoj redni letni občni zbor na Svečnico, dne 2. februarja 1938 ob pol 3. uri popoldne v gostilni pri g. Jurci. Pridite vsi in prinesite seboj članske knjižice in vse listine. Tudi neorganizirane privedite seboj. Pride delegat.

Dolenji Logatec. Opozarjajo se vsi člani in članice, ki prejema list »Vojni invalid«, pa za istega še niso poravnali naročnino za leto 1936, naj to storijo takoj. Vsi drugi pa, ki vestno in točno izpolnjujejo svojo organizacijsko dolžnost se pa naprošajo, da ne odnehajo od svoje točnosti in da v novem letu 1937 na občnem zboru vsi plačajo naročnino za list. Vsakemu zamudniku, ki ne bo poravnal dolgujoče vsote, se bo ustavil list in tudi druge ugodnosti. — Vljudo naprošamo vse člane in članice, da se polnoštevilno udeležijo občnega zbora, na katerem bo mnogo važnih in potrebnih razprav. — Občni zbor bo 19. marca 1937 (prostor bo objavljen).

Krajevni odbor v Moravčah sporoča vsem članom in članicam, da se vrši redni letni občni zbor na Svečnico, t. j. 2. februarja 1937 po 10. maši v Osnovni šoli v Moravčah. — Vabimo vse zavedne člane in članice in tudi tiste, ki so že izven organizacije, posebno pa da pripeljeta tudi tiste seboj, ki so bili zadnja leta reducirani. Vsak zaveden član in članica, najbolj pa odbor naj gleda, da bo čim večja udeležba. Pogovorili se bomo marsikaj koristnega za vse. Naproša se tudi, da pridete vsi v določenem času, da ne bomo čakali vsi na enega ali morada, kakor se večkrat dogaja, da oddaljeni člani čakajo na najbližje. Oddaljeni morajo vsaj do noči priti domov. Gledalo

se bo tudi na to, da se oddaljenim poprej ustreže, ako bodo kaj zahtevali. — Vsak zaveden član ali članica naj poravnata članarino za celo leto, ki znaša 12 Din. — Vsak član ali članica mora biti naročena na list »Vojni invalid«, ki je naše glasilo. Iz njega se izve vse. Stane celoletno 12 dinarjev. Kaj bi bilo danes z nami, vojnimi žrtvami, ako bi ne imeli tako močne organizacije, ali pa ako bi je sploh ne bilo? Gotovo smemo trditi, da bi že nobenega invalida ali vdove ne bilo, seveda faktično bi bili, ali brez vsake zaščite. Saj zmirom prosimo razne oblasti in nadlegujemo, pa nam le kakšno malenkost naklonijo ali kaj izboljšajo. Z združenimi močmi bomo kaj dosegli. Reduciranci naj pomislijo, da ravno oni bi morali biti vsi organizirani, ker za nje največ dela organizacija, da se jih zopet spravi do zaščite in do njihovih pravic. — Torej na »Svečnico« nasvidenje v Moravčah!

Krajevni odbor v Selcah nad Škofjo Loko sporoča, da bo vršil svoj redni letni občni zbor v nedeljo, dne 10. jan. 1937 po 10. maši ob 11. uri dopoldne v Krekovem domu. Dnevni red: 1. Poročilo uprave in nadzorstva. 2. Poročilo delegata Oblastnega odbora iz Ljubljane. 3. Sprememba pravil. 4. Volitev upravnega in nadzornega odbora ter delegata. 5. Raznoterosti.

Selca nad Šk. Loko. Sporočamo vsemu članstvu Krajevnega odbora UVI, da se vrši redni letni občni zbor naše organizacije v nedeljo po Sv. Treh kraljih, to je 10. januarja 1937, po sv. maši ob 11. uri v Krekovem domu v Selcih. Naprošeno je tudi za delegata Obl. odbora. Člani invalidi naj prinesejo vozne legitimacije, da se odpošljejo v potrditev. Vabljeni so vsi člani, da se udeležijo, ker je poučno in važno za vse, kar se razpravlja na občnih zboreh. Pridejo naj tudi taki, ki bi mogli pristopiti v organizacijo.

Ne odlašajte z zamenjavo članskih knjižic.

Krajevni odbor UVI v Mariboru je že v zadnji številki našega glasila pozval vse člane in članice, da naj čimprej oddajo svoje stare članske knjižice, da bodo dobili nove. Mnogi vprašujejo, ali morajo samo nekateri zamenjati članske knjižice ali vsi? Vsem pojasnjujemo, da morajo vsi člani in članice brez izjeme predložiti stare članske knjižice osebno ali po pošti. Poleg knjižic naj se predloži tudi vse invalidske listine, ker jih Krajevni odbor potrebuje v svrhu vpisa v nove popisnice. — Tudi vsi tisti, ki še do danes niso člani našega Udruženja, se vabijo v njih lastnem interesu, da se prijavijo vsak ponedeljek, sredo ali soboto od 9.—11. ure v pisarni na Rotovškem trgu št. 1. — Krajevni odbor želi tudi vsem članom in članicam srečno in veselo novo leto!

Podaljševanje železniških legitimacij.

Sicer se pričakuje nov pravilnik, ki ga izdelujejo v Ministrstvu za promet, kateri bo najbrž tudi invalidom dal nekaj več polovičnih voženj, vendar za sedaj ni nobenih drugačnih predpisov glede podaljševanja železniških legitimacij za leto 1937. Legitimacije torej še vedno podaljšuje Ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja v Beogradu. Za državne uslužbence in upokojence so letos uvedene pri podaljševanju neke železniške markice po 2 Din. Na vsaki klavzuli o podaljšanju je treba take markice, katere mora dotični kupiti sam pri železniški blagajni. Ako bodo take markice tudi za podaljševanje invalidskih železniških legitimacij v veljavi, še ne vemo. Vprašali smo že Središnji odbor, pa še nimamo pojasnila. Mogoče bo pa pojasnil pravilnik, ki ima iziti.

Izplačevanje zaostalih invalidnin. Zvedeli smo, da Dravska finančna direkcija v Ljubljani te dni nakazuje zaostale invalidnine, ki so bile letos poleti prijavljen in poslale za nje pobotnice. Najbrž jih je že dosti dospelo dotičnim, ako ne, pa bodo v kratkem. Mnogi naši člani in članice bodo veseli, ko bodo dobili sredi zime, denar, na katerega težko čakajo in jim je neobhodno potreben za nabavo najpotrebnejših stvari.

Javite naročnike. Krajevni odbori naj čimprej prijavijo naročnike na Vojnega invalida za leto 1937, da ne bo nepravilnih zaračunavani.

Naročite »Ratnega invalida«. Na področju našega Oblastnega odbora moramo zbrati najmanj 50 naročnikov. Na okrožnico je naročilo list samo 7 Krajevnih odborov, nekaj pa je tudi posameznih oseb. Tisti Krajevni odbori, ki »Ratnega invalida« že od prej prejema, naj to tudi javijo Oblastnemu odboru. Vsa naročila in nakazila naročnine naj se vrše preko Oblastnega odbora. Nabirajte tudi osebne naročnike, ker list je zelo interesanten in informativen. Letna naročnina je 40 Din, izhaja pa tedensko.

Uprava »Vojnega invalida« prosi vse Krajevne odbore in posamezne naročnike, ki nakazujejo naročnino, da se v nobenem slučaju ne poslužujejo položnic Oblastnega odbora Udruženja vojnih invalidov, pač pa vedno položnic Upravištva »Vojnega invalida«. Ako se nakazuje na Oblastni odbor, je treba potem dvigati in preknjiževati.

Božična podpora. Preko Središnega odbora iz Beograda je dospela običajna podpora za Božič, katero je naklonilo Ministrstvo socialne politike in narodnega zdravja. Naš Oblastni odbor je dobil 20.000 Din, katere bo razdelil Krajevnim odborom, isti pa naprejo siromašnim članom in članicam. Torej prošnji za podporo ni treba vlagati na Oblastni odbor, ker on ne podeljuje podpor.

Žrtev svetovne vojne. Dne 29. novembra 1936 je umrl v mariborski bolnici tukajšnji stari in redni član 80% vojni invalid tov. Šarman Adolf iz Rožne pri Šent Janžu na Dr. polju v starosti 42 let, torej v najlepši življenjski dobi.

Imenovani tovariš si je poleg ran v svetovni vojni nakopal tudi neozdravljivo bolezen, radi katere je moral prežgdati v grob.

Bil je vdovec že več let. Ob odprtem grobu, kamor ga je spremljala deputacija Krajevnega odbora mariborskega in ostali znanci in prijatelji se je opazilo, da za njim jočejo zapuščeni štirje nepreskrbljeni otroci v starosti od 9 do 18 let.

Globoko potrti so bili vsi spremljevalci, kateri so spremljali našega tovariša Šarmana k zadnjemu počitku.

V spomin pokojnemu je Krajevni odbor zaprosil v smislu inv. zak. § 31 za vojaški pogreb oziroma, da se ga pokoplje z vojaškimi častmi, kar pa se na žalost ni ugodilo. To čast je naš tovariš

gotovo zaslužil kot žrtev svetovne vojne.

Ohranimo ga v spominu, naj mu bo zemlja lahka in naj v miru počiva.

Krajevni odbor je pokazal svoj čut do preostalih otrok ter je na mestu venca poklonil najstarejši hčerki, katere je bila brez vsakih sredstev, primerno denarno podporo.

Novi grobovi. Dne 21. novembra 1936 je umrl v 72 letni starosti gospod Josip Kolarič, posestnik in mizarski mojster v Mariboru, Splavarska ul. 7, oče našega starega rednega člana in odbornika tov. Josipa Kolariča ter gostilničarja v Počehovi pri Mariboru. Za njim žaluje sorodstvo.

Uničite posledice kazni

Središni odbor objavlja potom »Ratnega invalida«, da je že pred nekoliko meseci predložil ministru za pravosodje, da se tudi vojnim invalidom, ki so napravili kako krivico in bili za njo obsojeni za dela iz koristoljubja, oprosti milostnim potom kazni in se pomilost, da bodo mogli dobiti invalidnino, katere jim je edino vzdrževanje. Ta predlog je bil vložen v času, ko je zastopal dolžnosti ministra pravosodja današnji minister socialne politike in narodnega zdravja, g. Dragiša Cvetković, ki je bil o tem predlogu popolnoma informiran. Takratne prilike niso dopuščale, da bi tedaj angažirali zastopnika ministra pravosodja in je dotični predlog ostal do zadnjih dni pozabljen v neki miznici uradnikov pisalne mize.

Ker je dejansko predlog zelo potreben in aktualen, hočemo razložiti pobude, na katere smo se sklicevali pri vložitvi. Invalidski zakon iz leta 1929 vsebuje paragraf, po katerem se vsakemu invalidu, ako je bil kaznovan le z nekoliko ur zapora, radi dejanja koristoljubja, vzame za vedno invalidnina in izgubi vse ostale pravice po tem zakonu. Tako je veliko število invalidov s težkimi fizičnimi nedostatkami z 80%, 100% in 100% z dodatkom padlo ulici na milost in nemilost. V svojih razložitvah smo omenili nekoliko težkih slučajev, da so invalidi radi kazni treh, petih ali več dni vsled koristoljubja izgubili vse invalidske pravice za se in za družine. Med temi je najtežji slučaj

Pokojni Kolarič ni bil samo v mestu Mariboru, temveč tudi splošno med našimi vojnimi invalidi znan, ter se je razdevolje udeleževal v raznih kulturnih in socialnih korporacijah. To se je tudi opazilo pri spremstvu k zadnjemu počitku. Pogreba se je udeležilo mnogo znancev, prijateljev in zastopnikov raznih društev, med temi tudi zastopstvo mariborskega Krajevnega odbora s predsednikom tov. Geč-om na čelu.

Pogreb se je vršil dne 23. novembra 1936 iz mestnega pokopališča v Počehju. Za pokojnikom žalujejo vsi sorodniki, posebno pa njegova soproga. Ravno na dan smrti bi imela 72 letnico poroke.

popolnoma slepega invalida, ki je dejanje kot tak (slep) izvršil (vsaj tako stoji v sodbi) in slučaj drugega invalida, Slovenca, brez obeh nog, slučaj enega brez cele roke in mnogo drugih slučajev z enakimi nedostatkami. Tako je slučaj slepega, ki smo ga navedli, najtežji. On je dvakrat kaznovan za eno in isto krivdo. Prestal je zapor, potem pa je še po § 42 invalidskega zakona izgubil invalidnino, katere bi v sedmih letih, odkar je bil obsojen, znašala nad 100.000 Din, dočim mora on prosjačiti. Pred nekoliko meseci je bilo odpuščenih iz zapora preko 200 pomiloščenih kaznjencev, ki so zagrešili zločinska dejanja. Zdaj pa pride vrsta na vojne invalide radi njihove krivde, da se tudi oni pomilostijo in izroče pozabljenju, da bodo mogli rešiti svoje prejemke, ki so jim pogostoma edini dohodek za preživljanje.

So pa še drugi razlogi, ki govorijo za ukinitve invalidskih kazni. Dotični § 42 invalidskega zakona je po svoji raztegljivosti dopustil mnogim brezvestnim ljudem, da so ga izkoristili za izvršitev osvete nad nedolžnimi invalidi in vojnimi vdovami. Vojne vdove so kaznovane po nekoliko dni »vsled vlačuganja«, t. j., živele so v divjem zakonu, rodile otroke, pa so zato izgubile podporo.

Za naprtane jim krivde so bili invalidi kaznovani po tri ali pet dni zapora, pa je bilo zadosti, da so izgubili pravico do invalidnine za vedno. So v resnici tudi take krivde, ki so bile napravljene

namerno, toda poleg kazni nekoliko dni izgubiti še invalidnino?

Smatramo, da ni pravilno za take malenkosti, ki so pogosto napravljene v izjemnem duševnem stanju, odvzeti še dosmrtno pravico na prejemanje invalidnine. Tudi naš obči državljanski zakon jim ne predvideva niti v enem konkretnem slučaju večje kazni od enega leta. Zakaj potem invalidu vzeti za tri dni zapora še invalidnino? Če je že zakon danes tak, jih je treba vsaj po gotovem času pomilostiti in jim vrniti pravico na invalidnino. Imamo zelo neprijetne slučaje, katere je treba resnično čim prej popraviti, t. j. za take krivde doseči abolicijo (uničenje) kazni. Imamo tudi vojne invalide, ki so odlikovani s Karadjordjevičevim zvezdom pa so izgubili invalidnino in je zelo neprijetna slika, ako prožijo po cestah roke, prosijo in tožijo, kako jim je krivično odvzeta invalidnina, vsled česar morajo prosjačiti. Drugače pa so to nad vse zaslužni onesposobljeni borci, napram katerim je treba imeti obzir, vsaj toliko, kakor napram drugim kriminalnim zločincem, ki so bili nedavno pomiloščeni.

Stanje, v kakršnem se nahajajo na ta način kaznovani invalidi in mnoge druge brezvestnosti, ki se gode s § 42 invalidskega zakona iz leta 1929, so napotile Središni odbor, da se zavzame za take slučaje; zato je zaprosil g. ministra socialne politike in narod. zdravja, da izposluje pri g. ministru za pravosodje, da se kazni uničijo, invalidom pa vrne invalidnina, ki se jim naj izplačuje po invalidskih rešenjih.

Nadejamo se, da bodo ravno veliki krščanski prazniki, katerih se veseli cel svet, ugodna prilika, da se taki nesrečni pomilostijo in za praznike razvesele. Prosimo merodajne, da se za ta slučaj zainteresirajo in store vse, kar je od njih odvisno, da se ta predlog sprejme, ker so invalidi zaslužili z dolgoletnim izvršenjem in potikanjem, da morejo iti zopet v vrste svojih tovarišev. Središni odbor je predložil tudi formo abolicije, da se ne bi zlorabljala tudi na one slučaje, za katere sami ne želimo, da bi jih upoštevala.

Predlog Središnega odbora je nad vse važen in umesten, zato je splošna želja, da bi tudi naletel na pravično in nujno rešitev. Želimo pa tudi, da bi se

Ivan Vuk:

Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil...

Moja pot gre mimo Cerkniškega jezera. Jesen je. Listje z dreves je odpadlo. Gole veje štrle kakor zmrzle v zrak, sonce je nizko na nebu. Cerkniško jezero svetlika v pešajočem sončnem sijaju v monotonem blesku, ki lega na človeka z nekako pezo, ki si je ne ve razložiti.

Dalje tam stoje hiše. Kmečke hiše, vas. Borne so, a vendar diha iz njih na mimogredočega nekakšen topel pozdrav.

Pred mano je šla stara ženica. Vsa zgubana, s težko hojo. Obraz njen je bil ves razoran in trpljenje je rastle v tistih brazdah. Stopila je k bližnji hiši in prišla za kljuko. Vrata se niso odprla.

Vzdihnila je z bolnim glasom:

»Oh Bog, doma jih ni.«

Stopila je zopet na cesto. Ustavila se je pred menoj, ki sem prihajal. Njene oči, polne ponižanja, so me pogledale, da me je zbadlo nekje v srcu.

»Ni jih doma,« je zopet rekla, kakor v opravičilo, da se je ustavila pred menoj.

»Kaj bi pa radi pri njih?« sem vprašal, da vsaj nekaj odgovorim.

»Kakšno juho, če imajo še od kosila, sem hotela prositi.«

»Juho?«

»Da. Veste, danes sem hudo lačna. Še ničesar nisem jedla. Pa je že, vidite, popoldan.«

Pripovedovala mi je to tako brez vsakega izraza v besedah, ali zvok njene glasu je bil zvok resignacije, ki je govoril, da je vseeno, če dobi juho ali ne dobi. Najraje bi umrla.

»Ničesar še niste danes jedli?« sem vprašal. »Tako stari ste, pa še niste jedli. Kako je to mogoče?«

»Oh, saj nerada prosim, ali kaj hočem.«

Razširila je roke v obupu in rekla:

»Bog me je zapustil. Zakaj, ne vem. Ne spominjam se greha, ki bi me težil. Vse sem izgubila. Vse so mi vzeli. Ničesar mi ne dajo.«

»Kaj so vam vzeli,« sem vprašal.

»Sina.«

»Sina? Kako? Zakaj?«

»Kako? Zakaj?« se je bridko nasmešnila. »Takrat, ko so ga vzeli, niso nič rekli, kako. Zakaj so ga vzeli, so rekli, da zato, da brani domovino. Vojna je.«

»A, na vojno so ga vzeli?«

»Da, na vojno. Da brani domovino. Jokala sem. Moja opora na stara leta je bil. Pa so mi to oporo vzeli. Vrnili mi te opore niso. Moral je braniti domovino. Da, kakšno domovino. Delovne, zdrave roke, pljug in njiva, to je naša domovina. Rekla sem jim to. Pa so mi še zažugali, naj pazim in ga odpeljali.«

»In ni se vrnil?«

»Ni se vrnil. Nekje so raztresene njegove kosti na bojišču. Ostala sva z očetom-možem sama. Brez opore na stare dni. Oba stara in onemogla. Njemu je bilo takrat 88 let, meni 80 let. In sin, ki je padel, je bil najin hranitelj, ker delati nista mogla več. Borno smo živeli, ali živeli smo, kajti močne in delovne roke je imel sin.«

»Nobene podpore niste dobili od države?«

»Z mozem sva dobivala invalidnino, to je podporo za roditelje padlih sinov. Invalidski zakon od leta 1925 je tako dolečal. Bilo je nekaj, naravnost gladovala nisva, kajti stari človek, posebno v svoji bolesti ne potrebuje mnogo, je z vsem zadovoljen. Pa je prišel nov, drug Invalidski zakon. Imenoval se je zakon leta 1929. Moj mož je pa, kakor bi se hotel umakniti še večji bedi, umrl. In Invalidski zakon iz leta 1929 je pobil tisto, kar je dolečal Invalidski zakon iz leta 1925. Vzeli so mi še tisto majhno podporo za padlega sina, ki sem jo še imela.«

»Imeli ste samo enega sina?«

»Oh, ne, imam še enega. In na tega se sklicuje zakon, češ, on me mora vzdrževati.«

»Seveda,« sem rekel. »Vaš sin je, pa je to njegova dolžnost.«

»Da, gospod,« je rekla in solze so ji blisnile v oči. »Oženjen je. Oženil se je takrat, ko je bilo mnogo dela in veliko denarja. Saj razumete, mlad človek hoče svoje ognjišče. Kakor smo ga mi hoteli in si ga ustvarili. Ali ta kriza, kakor ji pravijo, tej kugi, ki je legla na vse nas, je udarila tudi mojega drugega sina. — Osem otrok ima, majhnih, lačnih. Navaden delavec je pri neki parni žagi. Hodi valit hlode in pomagat žagat. Pa ne vsak dan, samo ko je delo. Dela pa ni veliko.«

»In koliko zasluži?«

»Deset dinarjev na dan.«

»Deset dinarjev?« sem se malone ustrašil.

»Da, deset dinarjev. A to le, če je delo. Če ni dela, ne zasluži nič.« In nekaj ironičen smehljaj se je dotaknil njenih suhih ustnic. »In zakon in tisti, ki ga pišejo in ga čitajo, pravi, da ne mora tak sin, ki ima osem malih otrok in zasluži deset dinarjev na dan, vzdrževati. Kakor bi se iz štiriinosemdesetletne matere zato, ker je njen sin padel na bojišču, hoteli delati norca.«

Nisem mogel verjeti. In sem rekel:

»To vendar ni mogoče... Toliko krutosti pač ne more biti. Da je malo pojmovanja o socialnosti in čustva do človeka, vem, ali nekaj takega... ni mogoče.«

»Ne verjamete?... Nikdo bi ne verjel, če bi ne okušal. Ali zapisali so mi na papir, da ne morem dobiti podpore, ker imam še sina, ki me mora vzdrževati.«

»Napisali? Kje?«

Vzela je iz žepa papir:

»Čitajte, da boste verjeli.«

Razgrnil sem papir. Bil je od višjega invalidskega sodišča v Beogradu. Čital sem na tem papirju kratke besede, da se prošnja Helene Juvančič za rodbinsko podporo v smislu paragrafa invalidskega zakona odbije.

V srcu me je zagrabilo. Ali je mogoče, da se tako suho čitajo paragrafi invalidskega zakona? Ali je mogoče, da se pusti 84 letno staro ženico, ki je zgubila

sina na bojnih poljanah, sina, ki ji je bil, kakor gospodom pokojnina, starostna preskrba? Kakšna je to človeška družba, javnost, ki dovoli, da se sme tako bičati mati, ki je rodila otroka, da bo na stara leta njena pomoč in da bo državi branilec, a ko je mati v bedi, pomanjkanju, ko strada in mora beračiti, da dobi vsaj kakšno juho, — potrkna na vrata in prosi za pomoč,

In zgodilo se je, da sem v svoji razburjenosti, gledajoč to starko pred menoj, vso zgubano, izsušeno, trepetajočo in lačno, zaškripal z zobmi in iz ust se mi je izvilo prokletje.

Tedaj pa se mi je zazdelo, da se je zasmel § 37 invalidskega zakona in spregovoril:

»Kaj se jeziš? Glej, takole je zapisala roka, ki ga je ustvarjala. Siromašni in za pridobitno delo nesposobni roditelji, ki jim je bil padli, umrli ali pogrešani sin, zasčiten s tem zakonom, tudi pred smrtjo edini hranilec, ter nimajo drugega sina, dobivajo letno denarno pomoč...«

Tista beseda »ki nimajo drugega sina...« mi je migotala pred očmi.

Stara ženica je segla po moji roki, da me zadrži, ali odmaknila jo je takoj. Nič ni rekla, samo stopila je naprej in slišal sem, kako je vzdihnila:

»Moj Bog, moj Bog, zakaj si me zapustil.«

Ko sem odhajal, je stara mamica pritisnila na kljuko pri drugi hiši. Vrata so se odprla. Morda so ji tam dali, če je od kosila kaj ostalo, da potolaži glad.

In še zdaj mi je, kakor da šumi po mojih ušesih vzdih stare ženice, kakor je vzdihnil Kriste na križu: Oče, odpusti jim... — in duša mi govori: Odpusti jim, saj niso vedeli, kaj so delali...

po tako izvršeni aboliciji povsod vpoštevajo dejstvo, da je kazni izbrisana. Pri nas imamo mnogo slučajev, da so invalidi rednim zakonitim potom dosegli pri okrožnih sodiščih izbris kazni. Kazenski zakon to dopušča in pravi tudi izrecno, da se kazni izbriše z vsemi posledicami. Invalidi so dobili in predložili sklepe sodišč, da so jim kazni s posledicami izbrisane, toda kljub temu niso dosegli invalidskih pravic.

Dobili so odgovore, ki so po navadi enaki, namreč, da kljub temu, ako je kazni izbrisana, obstoja vendar dejstvo, da so bili kaznovani.

Že pri večjih pritožbah in obnovah smo opozarjali, da je tak razlog nasprotujoč zakonu, ki izrecno določa, da se izbrišejo tudi vse posledice. Na tak način invalid, ali pa še hujše njegova družina, ki ni bila nič kaznovana, trpi po invalidskem pravu tako velike posledice. — Vse take slučaje se bo moralo revidirati.

Trafike spadajo le vojnim invalidom

Invalidski zakon določa, da mora biti najmanj 50% vseh novih trafik v rokah invalidov.

Ta določba pa ne nudi invalidu nič drugačne ugodnosti za doseg trafik, kakor vsakemu drugemu proslcu. Za oddajo trafik je postranska stvar če si invalid. To ni noben pogoj za trafiko, pač pa samo, da ima kdo lokal. Za lokal pa invalid nima nobene prednosti in tudi nobenega ozira.

Ako je med večino proslcev le en invalid, bi moral imeti dotični izključno pravico do trafik, potem pa bi mu lastnik ne odrekal lokala, ker bi druge osebe ali pa celo on sam sploh ne prišli v poštev za dotično trafiko.

Če bi se vpeljal tak postopek; bi invalidi ne imeli nobenih težav za lokale. Sedanja praksa pa to izključuje.

V Ljubljani smo imeli lani slučaj, da je hotela neka gospa v centru mesta oddati trafiko le pod tem pogojem, da jo dobi njena hčerka. Ko je Krajevno združenje invalidov za to zvedelo, je podvzelo primerne ukrepe za invalide, vsled katerih bi morala priti trafika v invalidske roke, pa je ostala v rokah nezaščitenih.

V nekem buffetu pa je kar brez invalidov nastala trafika, ki bi lahko prekrbovala več invalidov. Ako se gostilnam, kavarnam, slaščičarnam itd. dovoli mize in stole po trotoarjih, bi se lahko tudi invalidom v takih slučajih, ko ne dobe lokalov, odstopilo po par metrov sveta za kioske. V Beogradu imamo polno takih kioskov s štirimi okenci na vseh straneh.

Take možnosti naj bi se napravile posebno tam, kjer lastniki lokalov sami streme za trafikami in nočejo dati invalidom lokalov.

Potrebna pa je tudi revizija trafik, ki jo predvideva pravilnik. Marsikoga obstoj ne bo prav nič ogrožen, če mesto njega dobi že staro obstoječo trafiko vojni invalid ali vdova.

Priporočljivo bi bilo otvoriti v našem listu anketo glede vprašanja:

Podajevanje trafik.

Tako se prezira invalidsko prvenstvo

»Ratni Invalid« iz Beograda je v števil. 50 z dne 20. decembra 1936 prinesel sledečo notico:

Tako se izigrava invalidsko prvenstvo.

Invalidski zakon daje vojnim žrtvam prvenstvo za trafike in tudi določa, da jih mora najmanj 50% njim odstopiti. Na podlagi tega je izdalo Monopolsko nadzorništvo razne predpise svojim podrejenim funkcionarjem, kako morajo postopati v zaščito vojnih žrtv namreč, da zahtevajo predhodne izjave invalidskega združenja v svrhu podelitve trafik vojnim žrtvam, pa tudi, da se ne, potrebnih trafik v škodo vojnih žrtv ne podeljuje. Na intervencijo invalidskega združenja, da se pri podelitvah prezira vojne žrtve, je Monopolska uprava ponovno naročila strogo izvajanje prvenstva.

Na vse te predpise pa se skoro nihče ne ozira in se trafike dajejo poljubno, vojne žrtve pa prezirajo. Kako smešno izgleda prvenstvena zaščita, kaže sledeči slučaj, kakršnih pa je še več.

Po smrti neke vojne vdove, trafikantkinje v Ljubljani, se je več siromašnih invalidov in vdov borilo za prevzem njene trafik. Med njimi so skrajno potrebni zaslužka, ker imajo tudi družine. Lastnik lokala, tovarnar in posestnik pa je uvidel potrebo, da bi preskrbel svojo ožjo sorodnico in ni hotel dati lokala nobeni vojni žrtvi za to, da dobi dotična sorodnica trafiko.

Finančna kontrola je vprašala Invalidsko združenje za mnenje dne 17. novembra 1936. Vsled postopanja lastnika lokala je moralo Združenje odgovoriti, da naj se z oddajo trafik nekoliko počaka, ker reflektira na njo več invalidov in vdov.

Finančna kontrola je dobila odgovor združenja dne 25. novembra 1936, toda že en dan prej, to je 24. novembra 1936 je predlagala za trafiko dotično nezaščiteni lastnikovo sorodnico. Dne 3. decembra 1936 pa je Invalidsko združenje prejelo od Monopolskega nadzorništva iz Zagreba odgovor, da je trafika podeljena dotični nezaščiteni osebi. Tako se izvaja invalidska zaščita!

Trafike se podeljujejo posestnikom in trgovcem ali pa za prekrbo eksistence osebam, katere oni določajo. S takim postopanjem odločajo posestniki hiš, kdo naj dobi trafiko, ne pa oblast. Invalidska zaščita pa je, kakor v stotine drugih slučajev, tudi glede trafik samo na papirju.

Pred občnimi zbori

Pričakujejo se zopet naši krajevni občni zbori. Organizacija hoče dobiti zopet svoje poživljenje in moč za nadaljni obstoj in delo. Kdo je prav za prav organizacija? Članstvo. Organizacija brez članstva ni nič. Zato je dolžnost vsakega, ki se prišteva v invalidske vrste, udeležiti se občnega zbora in ako ni član ali pa je nereden član, da se vpiše, in postane reden član. Negleda na to ako je danes zaščiten po invalidskem zakonu, tudi ako je izgubil zaščito, naj se drži organizacije, kajti ona je ravno za take najbolj važna in potrebna. Za koga pa se organizacija najbolj bori? Za tiste, ki niso zaščiteni, da jim izvojuje zaščito. Kdo more biti potem napram tako važni in koristni organizaciji brezbrizen? Ali bo mar sam kaj dosegel? Nikoli. Ne sme nobenega strahiti onih par dinarjev, ki jih plača na članarini. Dotični denar se stokrat poplača. Organizacija pa napram nobenemu njenemu članu ne dela pritiska, kdaj in v kakih obrokah plača članarino. Tudi je tako malenkostna, da jo vsak lahko zmore. Tovariši in tovarišice!

Občni zbori bodo važni, za to prihajajte na nje vsi do zadnjega. Letos bomo napravili tudi statistiko, s katero bomo potem lahko predlagali in utemeljili naše zahteve. Vedeti moramo, koliko je vojnih žrtv nezaščitenih in radi kakšnih slučajev?

Ako hočemo imeti stanje vojnih žrtv popolno, ne sme nobeden, ki spada med vojne žrtve manjkati.

Imamo zelo važne naloge.

Čitali smo že, da se dela za zopetno spremembo invalidskega vprašanja. Misli se na popolnoma nov, pravičnejši invalidski zakon. Izjave gospodov ministrov, ki smo jih že objavili, nam to potrjujejo. Organizacija ima torej zelo važen moment, zato mora biti pripravljena, da doseže vojnim žrtvam čim boljše ugodnost.

Zato moramo biti vsi trdno povezani v svojih organizacijskih vrstah in ne sme biti nobenega, ki bi ne sodeloval z nami za naše skupne pravice. Občni zbori so pa tudi iz drugih vzrokov važni. Mnogo naših tovarišev in tovarišic ne pozna predpisov, položaja, sprememb itd. Veliko jih je zamudilo prilike, ko se je dalo pomagati, pa se niso obrnili, ali pa vsaj ne pravočasno obrnili na organizacijo. Vsega tega je kriva njihova nezavednost.

Na občne zbore pridejo delegati: Organizacija žrtvuje za to stroške, delegati pa svoj prost čas, da pridejo pomagati in informirati članstva. Za vsakega je občni zbor zbor zanimiv in koristen, ker na njem se razlaga vse, daje vsestranska pojasnila in vsakemu pomaga kakor se more. Občni zbor izraža tudi skupne želje, zahteve in resolucije, ki se pošljejo v vednost na razne strani.

Seveda navadno pri naši organizaciji se pa o priliki občnega zbora pobere tudi članarina ker mnogi člani in članice, vsled oddaljenosti drugače prav redko prihajajo do svojih organizacijskih funkcionarjev.

Ta apel naj zaleže pri vseh tovariših in tovarišicah, da bodo občni zbori popolni, da bomo lahko videli po osemnajstih letih še tako trdno organizacijo kakor smo jo od začetka ustanovili. Vojne žrtve moramo držati skupaj, sicer bi pri takem postopku z nami ničesar ne dosegli. Mi imamo težko socialno vprašanje, ki samo odvrta in se ne daje nič radevolje.

Mi moramo torej naše članstvo izpopolniti do zadnje vojne žrtve. Zato vsi na občne zbore!

Ivan Vuk:

1936

Letos, kakor vsako prejšnje leto, bil človek je človeku volk, mogočno trebulj šel mu v bok, za možgane ni se našlo mesto.

Močan slabega je žrl in gnjetel, siti lačnega do gola slek, zdravi bolnega mrzel, kar imel mu še odvzel... Narod pa se z narodom je klaf — svet je ves bil vrtoglavl...

Orožarne vstale so ogromne, plini — vrag jim vé imena — čakajo nestrpnost žar plamena.

Borze špekulirajo nevzdržno, krog trebuha pa, zlate si verige ekvatorske dolžine, vežejo človeške te zverine...

Bilance lažejo v vse širine — leto bilo, leto si grdobe, leto duševne plesnobe...

Topovi, mitraljeze v zrak štrle, bombardirje, čuj, nekje grme...

Trezen mesec pa z neba gleda in se roga govoreči: Ej, seveda, tam na Geji pač je takšna zmeda, ker znorela njena vsa je stara čreda — Operirati je treba čim popreje tiste stare norce z zemlje — Geje, pa bo zopet zelenela kakor preje.

Nekaj podatkov gledeboljšanja invalidskega vprašanja

Gospod minister financ je podal svoj ekspozé narodni skupščini za državni budžet v letu 1937-38. Glede na uredbo v spremembi invalidskega zakona je bilo treba predvideti povišanje za približno 16.000 vojnih invalidov, ki pridejo po tej uredbi v poštev za invalidnino. Pri tem je treba poudariti, da je finančni minister g. Letic letos popolnoma ločil v proračunu druge državne penzije od invalidskih. Obvestil je javnost, da se za same invalidnine daje 108.490.835 Din, dočim je bilo po prejšnji praksi v proračunu vse skupaj »za državne vpojence in invalide« 1.100.738.432 Din. Da ima javnost pregled, koliko vojne žrtve stanejo napram drugim upokojenecem, je to zelo potrebno. Naše osvobodjenje in uedinjenje je plačano z milijonom žrtv, zato je vsota, ki se izdaja za vojne žrtve v primeri z drugimi izdatki minimalna. Tudi v primeri s prvimi budžeti po vojni je mnogo nazadovala.

Besede, ki jih je večkrat že povedal minister socialne politike in narodnega zdravja g. Dragiša Cvetković, nam dajejo globoko prepričanje, da se bo zboljšalo. Sedemletno maltretiranje vojnih žrtv se hoče odpraviti na temeljih spoštovanja in kulta onesposobljenih herojev.

O priliki posvečenja zastave Oblastnega odbora združenja vojnih invalidov v Nišu je rekel g. minister: »Zakon ni dober, hočemo ga čim prej ukiniti in ga zamenjati z novim in boljšim.«

G. minister je dodal: »Še pred tem je treba z izrednimi ukrepi poboljšati težki ekonomski položaj vojnih žrtv, v katerem se nahajajo.«

Tudi drugod je g. minister poudaril v pravih besedah invalidsko stanje.

Tako je rekel v zdravilišču za tuberkulozo v Surdulici: »Nacija, ki ne razume in noče biti hvaležna onim, od ka-

terih obstoja in živi, ni dostojna, da sploh živi.« On, ki je bil sam borec in je poskusil vse grozote, je razumel reči »človek, ki je sam preživel vse mukopolne dni sedemletnega maltretiranja, ponižanja in stradanja in je bil priča koliko so trpele in trpe vojne žrtve pri nas obglavljene, brezpravne in osramočene itd.«

Po teh izjavah smemo pričakovati; da bo g. minister izdejskaval vse, kar je potrebno za pravilno rešitev invalidskega vprašanja.

Pred množico naroda v Surdulici, a ne samo pred kako invalidsko deputacijo se je g. minister Dragiša Cvetković spomnil položaja naših vojnih žrtv, ki ga je ponovno očrtal s sledečimi besedami: »V ospredju je osnovno vprašanje našega invalidskega zakona. Vprašanje je o tem: ali je za Domovino in Kralja zaslužen samo oni invalid, ali padli borec, kateri plačuje manj kot 120 Din letnega neposrednega davka?

Dalje je rekel: »Ako bi ne bilo teh naših vojnih žrtv invalidov, padlih borcev, njihovih vdov, očetov, mater, ako jih ni bilo in jih ni še danes teh žrtv ter invalidske dece in sirot, ne bi imeli svoje svobodne države.«

V Vranju je g. minister povedal tako o vojnih žrtvah, da je bilo vsakemu razumljivo. Rekel je zopet: »Topovska krogla ali strel iz puške ni vprašal našega borca preden ga je ranil: ali plačaš izpod 120 Din, ali nad 120 Din letnega davka?«

Vse te iskrene besede nam dajejo dobro nado, da se bo vendar enkrat tudi za naše vojne žrtve nekaj primernege in dostojnega ukrenilo.

Kolikor smo informirani, se v resnici tudi pripravlja. Saj smo že poročali, da se pripravljajo načrti, kako bi se čim uspešnejše rešilo pri nas invalidsko vprašanje. Žal, da smo našli toliko pravega razumevanja šele po osemnajstih letih, ker se spominjamo, da se toliko o tem ni prej nikdar govorilo. Res je, da so bile podane v skupščini včasih tudi stvarne kritike glede invalidskega vprašanja, toda ni bilo dosti ozira na nje.

Kakor smo že večkrat rekli, priznavalo se nam je, da je invalidska zaščita skrajno slaba in da bi jo bilo treba popraviti, toda lotil se ni nobeden tega dela.

Spričo takih stavkov, ki jih je izrekel g. minister socialne politike in narodnega zdravja, pa ne moremo niti malo dvomiti, da ne bi bilo resne volje. In če opazamo poleg tega tudi stvarno delo in prizadevanje za to v pristojnem ministrstvu, moramo pričakovati v bližnji bodočnosti:

1. da se čimprej ukine invalidski zakon iz leta 1929 in
2. da se ga zamenja s časom primernim in pravičnim novim invalidskim zakonom.

Ivan Vuk:

Kmetov samogovor

Večkrat slišim tu in tam brbrati, in po časnikih pisati, tolažilne zgodbe pripovedovati, češ, pšenici cene bodo se zvišale, rži, ječmenu, koruzi tak nizke več ne bodo ne ostale —

In hočeš, nočeš se mi zdi, da kmalu neham gladovati, da krize kmalu konec bo in bede — saj se menda mi ne blede — in začnem kar res verovati, da zopet bo kakor v bile dni. Spet mogel bom lepo prodati, kar pridelano leži, novo streho hiši dati, to in ono popravljati, kar podreti mi preti. Deco, ženo, sebe bom oblekel, včasih kak prigrizek boljše spekel, čašo vina spil v svečane dni.

Tako se včas mi zazdi, ko čujem, čitam te vesti, češ, krize se umika mor, cene gredo pšenici gor —

Ali hlače mi še krpa žena vedno, da zaplata se drži zaplate, v loncu kuha še se juha bedno, brez masti, v skledi tam pa kup salate brez soli nezabeljene v mene gleda —

Hudič prekleti, vzemi te vesti, glad mi gleda iz oči — Če bo na tem prekletem sveti še nadalje tak — naj vse skupaj vzame vrag!

Izdaja Združenje vojnih invalidov. Odgovorni urednik: Matej Jevak, Miklošičeva cesta št. 13. Tiska tiskarna »Slovenija« Ljubljani, predstavnik Albert Kolman.